

ERNEST HEMINGWAY

Bütün Eserleri/7

Silahlara Veda

roman

Çeviren: BELKIS DIŞBUDAK

BİLGİ YAYINEVİ

ÖNSÖZ

Bu kitabın, ilk bakışta fark edilmeyecek daha pek çok yönü var. *Silahlara Veda*'nın bu baskısı, daha önce edebiyat bilimcilerinin daha az göze çarpan kimi noktaları belirtmek ve açıklamak için kendi profesyonel makalelerinde kullandıkları ama hiçbir zaman yayımlanmamış tüm manüskri malzemesini de genel okura sunmaktadır.

Bana göre o noktaların en ilginç olanı **Erwin Schrödinger**'le ilgili olanıdır. Biyografisini yazan **Walter Moore**, 1917 baharında savaş alanından Viyana'ya kalıcı tayininden önce **Schrödinger**'in 1915-16 yıllarında topçu subayı olarak görev yaptığı Avusturya-İtalya arasındaki cephenin o bölgesinin gerçekçi bir tablosunu sunarak, *Silahlara Veda*'nın şu paragrafını aktarmaktadır:

Ağustosta nehri geçtik, Gorizia'da çevresi duvarlarla çevrili bahçesinde havuzu, gölge veren bir sürü ulu ağacı, binanın yan duvarında da mor bir sarmaşığı olan bir eve yerleştik. (...) Nehir arkamızdan geçiyordu. Kasaba ustalıklı ele geçirilmişti ama ilerisindeki dağlar alınamıyordu; Avusturyalıların günün birinde, eğer savaş biterse, buraya geri dönmeye istekli görünmesine pek memnundum çünkü burayı yok etmek istermişçesine değil yalnız askeri açıdan hafifçe bombalıyorlardı.

Tabii **Hemingway** bunların hepsini uydurmuştu –tıpkı **Stephen Crane**'in *Kırmızı Cesaret Madalyası*'nda yaptığı gibi. Teğmen **Schrödinger**'in, ilk sinema filminde Frederic Henry'yi canlandıran **Gary Cooper**'dan çok 1918'de görüldüğü haliyle

Hemingway'e benzeyen, yani **Hemingway**'den on iki yaş büyük olduğu halde **Schrödinger**'in pek genç görüldüğü, cephede çekilmiş bir fotoğrafı var! **Hemingway** de, **Schrödinger** de 1961'de öldüler. Her ikisi de Nobel ödülü kazanmıştı –**Hemingway** edebiyatta, **Schrödinger** de fizikte.

Başlangıçların ve alternatif sonların ayrıntılarını ve **Heidegger**'ın Dasein'le² ilgili düşüncelerini izlemeye çalışırken bütün bunları da aklınızda tutun.

Kişisel bir not olarak da; **Hemingway**'in bu romanını oluşturmak için kullandığı hammaddelere annemin ilk hamileliği ile benim doğumumun hayli katkı sağladığı doğrudur. Gerçi ben ölü doğmadım, annem de doğum yaparken ölmedi ama türlü zorluklar nedeniyle sezaryenle dünyaya getirildim. Ebeveynim boşandıktan bir süre sonra ancak gençliğimde geçirdiğim hastalıkla geçici olarak tekrar yakınlaştıklarında bir keresinde babam doğum günümü unutmuş, annem de ona mektup yazıp hatırlatmıştı. Babam yanıtında o olayı aslında benden çok annemle ilgili bir olay olarak hatırladığını yazmıştı.

Patrick Hemingway

---

2) Almanca “varoluş” anlamına gelmektedir. İlk olarak Alman filozof **Karl Joseph** tarafından kullanılan terim **Martin Heidegger**'in, *Varlık ve Zaman* eserinde irdelenmektedir. [ç.e.n.]

BÖLÜM BİR

1

O yıl yaz biterken, nehirle ardındaki ovidan dağlara bakan bir köy evinde yaşıyorduk. Nehir yatağında, güneşin altında kuru ve beyaz çakıllarla kayalar vardı; kanallarda su berraktı, hızla akardı, masmaviydi. Askerler evin yanından geçip yolda ilerlerken kaldırdıkları toz, ağaç yapraklarını kaplardı. Ağaçların gövdeleri de tozlu ydu, o yıl yapraklar da erken döküldü; yol boyunca uygun adım yürüyen askerleri, kalkan tozu, esintiyle uçuşan yaprakların dökülüşünü, askerlerin yürüyüşünü ve sonra da yapraklar hariç bomboş, bembeyaz yolu gördük.

Ovada ürün bereketliydi; pek çok meyve bahçesi vardı, ovanın ötesindeyse dağlar kahverengi ve çıplaktı. Dağlarda çatışma vardı, geceleri top atışlarının pırıltılarını görebiliyorduk. Karanlıkta sanki yazın çakan şimşekler gibiydiler ama geceler serindi ve yaklaşan bir fırtına hissedilmiyordu.

Bazen karanlıkta pencerenin altından geçen askerleri, traktörlerin çektiği silahların gürültüsünü duyardık. Geceleri trafik yoğun ydu; yollarda yük semerlerinin her iki yan y da cephane sandıklarıyla dolu pek çok katır, askerleri taşıyan gri kamyonlar ve daha ağır ilerleyen, yüklerinin üstü brandayla örtülü diğer kamyonlar olurdu. Gündüzleri traktörlerin çektiği –uzun namulları traktörlerin üstüne yayılmış yeşil dallarla, yapraklarla, sarmaşıklarla kamufle edilmiş– büyük silahlar da geçerde. Kuzeyde, vadinin ötesine bakıldığında nehrin bu yanında kestane ormanlarıyla ardında bir başka dağ görürdük. O dağ y almak için

de çatışmalar vardı ya başarılı değildi. Sonbaharla birlikte yağmurlar geldiğinde kestane ağaçlarının tüm yaprakları döküldü, dalları çıplak kaldı, gövdeleri yağmurla karardı. Üzüm bağları da cılızlaşmış, dalları çıplak kalmıştı. Sonbaharla birlikte tüm bölge ıslak, kahverengi ve cansızdı. Nehrin üzerine sis, dağlara bulutlar çökmüştü, kamyonlar yollarda çamur sıçratıyor, askerler pelerinlerinin altında sırsıklam, çamur içindeydi. Tüfekleri de ıslaktı; kemerlerinin ön tarafına asılı iki deri fişeklik –içleri ince uzun, 6.5 mm. fişek şarjörleriyle dolu iki gri deri kutu– pelerinlerinin altında şişkinlik yapıyor, adamlar yoldan geçerken altı aylık hamileymiş gibi uygun adım ilerliyorlardı.

Çok hızla geçip giden ufak gri otomobiller vardı. Genellikle şoförün yanında bir subay, arkada da yine birkaç subay olurdu. Bunlar kamyonlardan bile fazla çamur sıçratırdı. Eğer arkada oturan subaylardan biri pek ufak tefekse –yüzünü göremeyeceğiniz, yalnız kepinin tepesiyle dar sırtını seçebileceğiniz kadar minyonsa– ve iki generalin ortasında oturuyorsa, eğer araba da her zamankinden daha hızlı gidiyorsa o muhtemelen Kral'dı.¹⁸ Udine'de yaşar, işlerin nasıl gittiğini görmek için neredeyse her gün buralara gelirdi –işler de pek berbat gidiyordu.

Kış başlarında sürekli yağmurlar geldi, beraberinde de kolera bastırdı. Ama kontrol altına alındı ve neticede orduda yalnızca yedi bin kişi salgından öldü.

2

Ertesi yıl pek çok zafer kazanıldı. Vadinin öte yanındaki dağ ile kestane ormanının olduğu yamaç da ele geçirildi, güneydeki ovanın ilerisindeki platoda da galibiyetler vardı. Ağustosta nehri geçtik, Gorizia'da, çevresi duvarlarla çevrili bahçesinde

---

18) **Victor Emmanuel III**, İtalya Kralı (1900-1946). [ç.e.n.]

havuzu, gölge veren bir sürü ulu ağacı, binanın yan duvarında da mor bir sarmaşığı olan bir eve yerleştik. Artık savaş sonraki dağların ötesindeydi, bir mil ilerimizde değil. Köy pek güzeldi, evimiz de iyi ve rahattı. Nehir arkamızdan geçiyordu. Kasaba ustalikle ele geçirilmişti ama ilerisindeki dağlar alınamıyordu; Avusturyalıların günün birinde, eğer savaş biterse, buraya geri dönmeye istekli görünmesine pek memnundum çünkü burayı yok etmek istermişçesine değil yalnız askeri açıdan hafifçe bombalıyorlardı. İnsanlar burada yaşamayı sürdürmekteydi. Hastaneler, kafeler, topla parçalanmış sokaklar, biri erler biri subaylar için iki genelev, ayrıca yazın sona ermesiyle serin geceler, kasabanın ötesindeki dağlarda çatışmalar, demiryolu köprüsünün mermi izleri taşıyan demirleri, önceden çatışma olan ırmağın yanındaki çökmüş tünel, meydanın etrafındaki ağaçlar ile meydana açılan uzun ağaçlık yol, tüm bunların yanı sıra bir de kasabada kızlar oluşu, Kral'ın arabasıyla geçişi, artık kimi zaman yüzünü, uzun boyunlu ufak tefek bedenini, keçi sakalına benzer ağarmış sakalını görüşümüz, bunların yanı sıra bombardımanda bir duvarı yıkılmış evlerin aniden karşınıza çıkan iç kısımları, bahçelerindeki, kimi zaman da sokaklardaki sıvalar ile molozlar, bir de Carso'da işlerin iyi gitmesi bunu, köyde geçirdiğimiz bir önceki güzden çok farklı kılıyordu. Savaş da değişmişti.

Kasabanın ilerisindeki dağın yamacında meşe ormanı yoktu artık. Yazın, köye geldiğimizde orman yeşildi ama şimdi omacalar, kırık ağaç gövdeleri vardı, toprak altüst olmuştu. Güzün sonlarında bir gün eskiden meşe ormanının olduğu yerde dolaşırken dağın üzerinden yaklaşan bir bulut gördüm. Hızla yaklaştı, güneş donuk sarıya büründü, ardından her şey karardı, gökyüzü kapandı, bulut dağa çöktü, aniden etrafımızı sardı; bu kardı.

Kar, rüzgârda savruluyordu; çıplak toprak karla örtülmüş-tü, omacalar içinden sivrilmekteydi, silahların üstü de karlıydı; karda siperlerin arkasındaki helalara giden izler vardı.

Daha sonra kasabaya indiğimde, subay genelevinin penceresinden seyrettim yağan karı. Bir dostumla oturmuş önümde iki kadehle bir şişe Asti içip, ağır ağır, lapa lapa yağan kara bakarken ikimiz de o yıl için her şeyin bittiğini biliyorduk. Nehrin yukarısındaki dağlar alınmamıştı; nehrin öte tarafındaki dağların hiçbiri alınmamıştı. Hepsi gelecek yıla kalmıştı. Arkadaşım bizim manganın papazının sulu karın içinde tedbirli adımlarla ilerlediğini görünce dikkatini çekmek için camı tıklattı. Papaz başını kaldırıp baktı. Bizi görünce gülümsedi. Arkadaşım içeri gelmesini işaret etti. Papaz başını iki yana sallayıp yoluna devam etti. O akşam yemekhanede herkes hızla ve ciddiyetle, ucu havada görünene kadar çatallarıyla yukarı kaldırıp sonra ağızlarına götürerek ya da durmadan çatallayıp dudaklarının arasından içine çekerek spagettisini yedikten, metal bir beşiğe yatırılmış, başparmağınızla kapağını aşağı çektiğinizde aynı elinizde tuttuğunuz bardağa berrak kırmızı, tanenli, hoş bir şarabın dolduğu hasır kaplı galonluk şişeden gönlünce şarap içtikten sonra, akşam yemeğinin ardından yüzbaşı, papazla uğraşmaya başladı.

Papaz gençti, yüzü çabucak kızarıyordu. O da bizim gibi üniforma giyiyordu ama gri ceketinin sol göğüs cebinde koyu kırmızı, kadifeden bir haç vardı. Yüzbaşı, ben de tamı tamına anlayayım, arada hiçbir şey kaçmasın diye, pek de iyi niyetli olmayan bir yardımseverlikle basit bir İtalyancayla konuştu.

“Papaz bugün kızlarla” derken, bir papaza, bir bana bakıyordu. Papaz gülümsedi, kızardı, başını iki yana salladı. Yüzbaşı sık sık eziyet ederdi ona.

“Doğru değil?” diye sordu yüzbaşı ona. “Bugün ben görmek papaz, yanında kızlar...”

“Hayır” dedi papaz. Bu sataşma öbür subayları eğlendiriyordu.

“Papaz kızlarla olmamak” diye devam etti yüzbaşı. “Papaz hiç olmamak kızlarla” diye açıkladı bana. Gözlerini benden ayırmadan ama papazı da gözden kaçırmadan kadehimi alıp doldurdu.

“Papaz her gece olmak beşe karşı bir.” Masadaki herkes güldü. “Anladın? Papaz her gece olmak beşe karşı bir.” Bir el işareti yapıp kahkaha attı. Papaz bunu şaka olarak gördü.

Binbaşı, “Papa savaşı Avusturyalıların kazanmasını istiyor” dedi. “Franz Joseph’e¹⁹ bayılıyor. Para oradan geliyor çünkü. Ben ateistim.”

Teğmen, “*Kara Domuz*’u hiç okudun mu?” diye sordu. “Sana da alırım o kitaptan. Benim inancımı sarsan o oldu.”

Papaz, “İğrenç ve rezil bir kitap” dedi. “Sahiden hoşunuza gitmiş olamaz.”

Teğmen, “Çok değerli ama” dedi. “Şu papazları anlatıyor.” Bana dönerek, “Hoşuna gidecek” dedi. Papaza gülümsedim, o da yanan mumun öte yanından bana gülümsedi. “Sakın okumayın” dedi.

Teğmen, “Alırım sana bir tane” dedi.

Binbaşı, “Düşünebilen herkes ateisttir” dedi. “Ama ben Masonlara inanmıyorum.”

Teğmen, “Ben inanıyorum Masonlara” dedi. “Soylu bir teşkilat.” İçeriye biri girdi. Kapı açılınca, karın hâlâ yağdığını gördüm.

“Kar başladığına göre artık saldırı falan olmaz” dedim.

Binbaşı, “Olmaz tabii” dedi. “İzne çık en iyisi. Roma’ya, Napoli’ye, Sicilya’ya...”

---

19) Avusturya imparatoru (1848-1916) ve Macaristan kralı (1867-1916). [ç.e.n.]

Teğmen, “Amalfi’yi görmesi şart” dedi. “Amalfi’deki aileme götürmen için kartlar yazarım. Seni oğulları gibi seveceklerdir.”

“Palermo’ya gitmeli.”

“Kapri’ye gitmeli muhakkak.”

Papaz, “Abruzzi’ye gidip Capracotta’da ailemi ziyaret etmenizi isterim” dedi.

“Abruzzi diyor yahu! Orada, burada olduğundan çok kar vardır. Köylüleri görmek istemiyor. Bırak gidip kültür ve uygarlık merkezlerini görsün.”

“Güzel kızlarla olmalı. Napoli’deki yerlerin adresini veririm sana. Çok güzel genç kızlar, yanlarında da anneleri. Ha! Ha! Ha!” Yüzbaşı, gölge oyunları yaparken olduğu gibi, başparmağı havada, öteki parmakları aralık şekilde elini açtı. Duvara elinin gölgesi düşüyordu. Tekrar basit bir İtalyancayla konuşmaya başladı. Başparmağını işaret ederek, “Sen burada gider böyle” serçeparmağına dokunarak, “gelir böyle” dedi. Herkes güldü.

Yüzbaşı, “Bak” dedi. Elini tekrar açtı. Mum ışığında bir kez daha duvara elinin gölgesi vurdu. Dimdik başparmakla başlayarak sırasıyla başparmağıyla dört parmağını isimlendirdi: “*Soto-tenente*²⁰ (başparmak), *tenente*²¹ (işaretparmağı), *capitano*²² (ortaparmak), *maggiore*²³ (yüzükparmağı), *tenente-colonello*²⁴ (serçeparmak). Buradan gidersin *soto-tenente*, dönersin *sotocolonello!*” Hepsisi güldü. Yüzbaşı parmak oyunları ile büyük başarı yakalamıştı. Papaza bakıp, “Papaz her gece olmak beşe bir” diye bağırıyordu. Hepsisi tekrar güldü.

Binbaşı, “Hemen izne çıkmalısın” dedi.

Teğmen, “Ben de gelip seni gezdirmek isterdim” dedi.

---

20) Teğmen. [ç.e.n.]

21) Üsteğmen. [ç.e.n.]

22) Yüzbaşı. [ç.e.n.]

23) Binbaşı. [ç.e.n.]

24) Albay. [ç.e.n.]

“Dönüşte gramofon getir.”

“Güzel opera plakları getir.”

“Caruso getir.”

“Caruso getirme. Fazla böğürüyor!”

“Sen de onun gibi böğürebilmeyi istemez miydin?”

“Böğürüyor işte. Böğürüyor diyorum size!”

Papaz, “Abruzzi’ye gitmenizi isterdim” dedi. Ötekiler bağırıp çağırıyorlardı. “Av iyidir orada. İnsanlarını seversiniz. Hava soğuktur gerçi ama temiz ve kurudur. Ailemin yanında kalabilirsiniz. Babam ünlü bir avcıdır.”

Yüzbaşı, “Hadi” dedi. “Kapanmadan geneleve gidiyor biz.”

Papaza, “İyi geceler” dedim.

“İyi geceler” dedi.

3

Cepheye döndüğümde hâlâ o kasabada yaşıyorduk. Çevre kırsalda çok daha fazla silah vardı ve bahar gelmişti. Tarlalar yeşermiş, asmalarda minik yeşil filizler belirmiş, yolun kenarındaki ağaçlarda ufacık yapraklar açmıştı ve denizden doğru hafif bir rüzgâr esiyordu. Tepelik köyü, yukarısında, ardında yamaçları hafif hafif yeşillenmiş kahverengi dağlar olan tepelerde bir oyuktaki eski kaleyi gördüm. Kasabada daha çok silah vardı, birkaç yeni hastane yapılmıştı, sokakta İngiliz erkeklerle, bazen de kadınlarla karşılaşıyordunuz, evlerin de birkaçı daha topla vurulmuştu. Hava sıcak, bahar gibiydi. Ağaçlık yolda ilerledim, duvara vuran güneş beni ısıttı. Hâlâ aynı evde yaşadığımızı, her şeyin tıpkı bıraktığım gibi göründüğünü gördüm. Kapı açıktı, dışarıda güneşin altında bir bankta oturan bir asker vardı, yan kapıda da bir cankurtaran bekliyordu, kapının iç kısmındaysa, girdiğimde, mermer taşlarla bir hastane kokusu vardı. Artık bahar gelmiş olmasının dışında her şey bıraktığım gibiydi. Bü-